

Nie taka pomoc straszna – cz. 5

W poprzednich artykułach przedstawiłam problematykę pracy z uczniem niedostosowanym społecznie, uczniem będącym w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej, uczniem z niepowodzeniami edukacyjnymi i uczniem przewlekłe chorym. Dzisiaj chciałabym przybliżyć sytuację **uczniów z afazją**.

Afazja to zaburzenie polegające na trudnościach w rozumieniu mowy albo wyrażaniu myśli, pomimo prawidłowej budowy oralno-motorycznej aparatu mowy. Najprościej można powiedzieć, że wyróżniamy afazję ruchową (motoryczną) i afazję czuciową (sensoryczną). Możemy również spotkać w pracy ucznia, którego dotknęła afazja mieszana.

Czym się różni afazja ruchowa od czuciowej?

Afazja ruchowa zwana jest również *afazją Broca, motoryczną, ekspresyjną*. W tym rodzaju afazji charakterystyczne są zaburzenia wszystkich form mowy ekspresyjnej — powtarzania, spontanicznego wypowiedzania się, nazywania na głos. **Afazja ruchowa to forma afazji, w której osoba wie, co chce powiedzieć, ale nie jest w stanie wypowiedzieć słów ani zdania.**

Afazja czuciowa określana jest również jako *afazja Wernickego, sensoryczna, receptywna*. **W tej afazji dominują zaburzenia rozumienia słyszanych wypowiedzi**, wywołane niemożnością różnicowania i utożsamiania dźwięków mowy. Charakterystyczne dla osób z afazją Wernickego jest też to, że posługują się płynną mową, która nie ma sensu. Między jednym i drugim rodzajem afazji jest więc konkretna różnica.

Oprócz problemów z mową, dzieci z afazją mogą również cierpieć jednocześnie na:

- problemy w uczeniu się na pamięć,
- problemy w pisaniu i czytaniu,
- kłopoty z koncentracją,
- męczliwość, niewłaściwie rozwiniętą motorykę małą i motorykę dużą,
- problemy emocjonalne,
- odsunięcie od grupy.

Czy istnieją w związku z tym wskazówki dla nauczyciela pracującego z uczniem z afazją?

Od czego powinniśmy rozpocząć naszą pracę?

Oczywiście od analizy orzeczenia, bo przecież uczniowie ci posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Tak więc po kolei:

- analiza orzeczenia (*warto dokładnie odczytać absolutnie wszystkie informacje, a jeżeli coś jest niejasne, należy spróbować je wytłumaczyć*),
- opracowanie Wielospecjalistycznej Oceny Funkcjonowania Ucznia (*poświęćmy trochę czasu na odnalezienie mocnych stron ucznia, porozmawiajmy z rodzicami – mocne strony są naszą trampoliną do pracy z uczniem, to one pozwalają na zwiększenie motywacji i mobilizacji*),

- opracowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego (*bardzo rozsądnie należy podejść do planowania pracy, nie obciążamy ucznia, nie proponujemy zbyt wiele*).

Pamiętajmy też o dostosowaniu środowiska szkolnego do możliwości dziecka. Uczniowie cierpiący na afazję lepiej czują się w mniej licznych klasach, zdają jednak sobie sprawę, że bardzo często na liczebność klas w placówkach ogólnodostępnych nie mamy wpływu. Z okolic wzroku dziecka z afazją powinniśmy usunąć wszystkie dodatkowe, mniej ważne przedmioty, które mogą dekoncentrować naszego ucznia. Istotne jest również usadzenie dziecka w odpowiednim miejscu, w zależności od potrzeb i deficytów towarzyszących. W tym przypadku musimy kierować się i analizą dokumentacji, i obserwacją ucznia.

Musimy pamiętać, że bardzo ważne jest udzielanie pomocy w trakcie pracy bieżącej. To niezwykle trudne, bo przecież równolegle pracujemy z pozostałymi uczniami w klasie. O czym więc należy pamiętać podczas spotkań z uczniami z afazją? Poniżej przedstawiam kilka wskazówek:

- zezwalanie na jak najczęstsze wypowiadanie się,
- motywowanie do wypowiadania się,
- niepośpieszanie,
- niewymaganie wypowiedzi pełnymi zdaniami,
- pomaganie w odczytywaniu poleceń i treści zadań,
- utrzymywanie kontaktu wzrokowego z uczniem,
- nagrywanie dziecku zadań do utrwalania czy wykonania w domu,
- przygotowanie notatek – konkretnych, napisanych prostym językiem.

Jak oceniać pracę ucznia z afazją? Ocenianie to trudny proces. Czasem mogą pojawić się wątpliwości: czy oceniamy ucznia, czy jego pracę. Nie jest to niewłaściwe – wprost przeciwnie – wątpliwości dają nam szansę na zastanowienie się i zmodyfikowanie podejścia. Jeszcze trudniejsze jest ocenianie ucznia z niepełnosprawnością. Na co więc należy zwracać uwagę? Przede wszystkim powinniśmy oceniać włożony wysiłek, samodzielność i wytrwałość. W tym przypadku tak naprawdę nie jest istotny efekt końcowy, ale przede wszystkim proces – proces wykonywania zadania. Zawsze możemy dziecku trochę to ułatwić poprzez zapewnienie właściwej ilości czasu, a także redagowanie poleceń w taki sposób, aby były na pewno zrozumiałe.

Niezwykle ważne w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi z afazją jest zapewnienie stałego kontaktu z psychologiem lub pedagogiem szkolnym, którzy równolegle wzmacniałyby poczucie pewności siebie. Uczeń z afazją powinien mieć zapewnione zajęcia rewalidacyjne i logopedyczne, które muszą odbywać się systematycznie, bo tylko praca systematyczna może przynieść efekty.

I ostatnia sprawa – rodzice. Żadna praca nie przyniesie efektów, jeżeli całe środowisko dziecka nie będzie ze sobą współpracowało. Jeżeli zauważamy opór ze strony rodziców, to najważniejszym działaniem powinno być jego przezwyciężenie. Czy są na to uniwersalne sposoby? Oczywiście, że nie. Musimy zdać się na intuicję, ponieważ każdy człowiek to odmienność, inne poglądy, inne doświadczenia, inne wartości. Ale dobro i lepsze życie własnego dziecka powinno być na pierwszym miejscu, i to może być również naszym punktem wyjścia do rozmowy. Nie oczekujemy natychmiastowej przemiany, ale jeżeli nie spróbujemy, to nie wymagamy zmian.

Bibliografia

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017, poz. 1591).
2. R. Cybulska, H. Derewlana, A. Kacprzak, K. Pęczek, *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie edukacji w świetle nowych przepisów prawa oświatowego*, Warszawa 2017, ORE.
3. *Dziecko afatyczne w szkole i przedszkolu. Poradnik dla nauczycieli*, red. A. Paluch, E. Drewniak-Wołosz, Gliwice 2017, Wydawnictwo Komlogo.
4. K. Wnukowska, *ABC afazji*, Gdańsk 2013, Wydawnictwo Harmonia.